

Izhaaja vsak petek. — Naročnina: tuzemstvo mesečno 6 Din, četrtletno 13 Din, polletno 36 Din. Inozemstvo, mesečno 10 Din. Naročnina se plačuje vnaprej. Naslov uredništva in uprave: »Enotnost«, Delavski dom, Marksov (Novi) trg 2, Ljubljana.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za »ENOTNOST«.

ENOTNOST

DELAJSKO-KMEČKI LIST

Čekovni račun: 14.577. — Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. — Odgovorni urednik Ivan Saje, Glince VI. številka 2. — Tiska tiskarna »Slovenija«. Zastopnik za tiskarno: Albert Kolman, Ljubljana, Celovška cesta številka 61.

Delavci kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

Stev. 3.

Ljubljana, petek, 18. januarja 1929.

Leto IV.

Barnum in 5. januar.

Barnum je ameriški cirkus. V njem najdeš vse, kar si moreš misliti.

Tak Barnum je Socialistična stranka Jugoslavije. V njej najdeš vse, kar si moreš izmisliti — pred vsem vse politične smeri, vsa politična in filozofska naziranja, naziranja in teorije vseh meščanskih političnih strank — samo ne socialističnih. Vsem nam so še živo v spominu njeni članki o veri in socializmu, o državi in svobodi (Kranj) o pravem parlamentarizmu itd. Vsem nam je znano njeno stalšče o narodnem vprašanju, ki se je vedno krilo z n. pr. izranjem vladajočih meščanskih strank. Vsem nam je še v spominu, kako desorientirano je stala SSJ po 20. juniju na politični areni: najprej je sklenila, da mora Petijan iz parlamenta, a ko se je bala, da v Zagrebu ne bo diet, je zopet poslala svojega poslanca k državnim jaslim v Belgrad. Vsem nam je še živo v spominu, kako se je vsa ta leta, do prihoda dr. Korosca na vlado, držala trdno za frak slovenskim demokratom in ta slovenski Barnum je kljub vsemu temu napisal v zadnji Del. Politiko sledeče stavke:

»Socialistična stranka Jugoslavije poide po svoji začrtani poti, ker je prava.«

Kdo »prava«, stranka ali pot?

Tu si moramo mi vendarle dovoliti vprašati: »Kje pa je bila ta pot začrtana? Kakšna pa je bila ta vaša dosedanja pot, o visoki bonci slovenskega socializma?« V isti številki lista vi sami indirektno obsojate to svojo dosedanja pot. Kaj pa je to drugo, kakor samolastna obsodba, ko pišete:

»Razvoj političnih dogodkov v zadnjih šestih mesecih je dokazal, da socialistična stranka v tej državi ne more niti moralno podpirati v političnem boju ne ene, ne druge meščanske fronte, ker ni ne ena, ne druga, niti demokratska, niti napredna.«

O, nedosegljivi Barnum! Še-le dogodki zadnjih šestih mesecev so ti dokazali, da meščanske stranke v tej državi niso niti demokratske, niti napredne in da jih zaradi tega proletarijat ne sme niti moralno podpirati! To se torej pravi, če še kaj velja navadna logika, da ste jih do sedaj podpirali moralno in dejansko ter da danes to obžalujete! Dobro, mi to vemo, mi smo vam to nešteto krat pripovedovali in očitati, nam ni to nič novega, nas to vaše priznanje veseli, čeprav ne verujemo v vaš očitni kes — toda: kje pa je tista vaša slavna pot, ki je začrtana in po kateri naj bi v bodoče hodila SSJ?

O, Barnum, slavni Barnum, mi poznamo to tvojo pot! To je tvoja stara pot, pot politično slepega in gluhega malomeščanstva, na katero si obsojen in prikovan do svoje smrti, do svoje poslednje ure. To je pot, ki jo hodiš od svojega rojstva in ki si jo jasno pokazal tudi v tej novi politični situaciji.

Barnum ima slabo vest. On dobro ve, kako je v vseh teh letih vdano služil vsem petindvajsetim vladam, ki so se vrstile v Belgradu. Dobro in verno služil za dobro obložene jasli, za bogate sinekure in s tem razdiral enotno in edino možno pot proletariata. In zato se sedaj v svojem oklicu na proletarijat opravičuje — seveda na ta način, da enači samega sebe s proletariatom — češ: »za nastalo stanje v naši državi razredno zavednega delavstva ne zadene nobena odgovornost.«

O, Barnum! Kdaj za katero stanje v kapitalistični državi pa je bil še odgovoren proletarijat?! To je jasno! Toda vprašanje je, v koliko so slavni bonci (veliki duhovniki) Barnuma odgovorni za to novo stanje? In tu dobimo drugačen odgovor: v toliko, v kolikor

ste v vseh teh letih soživali in sodelovali s strankami, ki so se v tej dolgi desetletni dobi vrstile na vladi in in v kolikor ste s tem delali razkol v delavskih vrstah! V toliko, v kolikor ste hodili ves ta čas, o slavni bonci Barnuma, po potih, ki niso bile proletarske! In vaša pot je bila skoziinskozi neproletarska.

Pokazali pa ste svojo »pravo« pot, svojo pravo barvo tudi v tej situaciji. Ni čuda! Kako bi vi razumeli nacionalna in kmečka vprašanja?! Dovolj vam je, da čutite želje vladajočih, ker za vas je, kar realno obstoja, tudi že pametno in tako pišete:

»Prav zadnji politični dogodki so nam jasno dokazali, da more zdrava politična in demokratska sila vznikniti le iz celotnega, skupne interese razumevajočega naroda in da je zastrup-

ljevanje pod firmami plemenskega sovrastva, kulturnih in mentalitetnih razlik, kakor tudi zgodovinskih predpavic zločinstvo, ki preprečava take dobre politične razmere, v katerih naj bi se narod svojem sedanemu stanju primerno in svobodno razvijal v pravcu skupnosti.«

Zdrava politična sila mora vznikniti iz celotnega, skupne interese razumevajočega naroda? Katerega naroda? To je vaše razredno stališče? In »plemenska sovrastva?«

O, Barnum, slavni Barnum, to je tvoja »dobro začrtana pot? Da, to je dobra pot. Po tej poti prideš prav gotovo tja, kjer se boš do popolnosti »primerno« in »svobodno« razvijal.

D. G.

strani pa je tudi zavezница Rumunije, ki ima velika nerešena vprašanja s Sovjetsko Rusijo. Kako naj torej podpiše taka Poljska Kellogov pakt z Rusijo?

Zanimiv je odgovor Poljske Sovjetski Uniji. Poljska se hlina, da je sicer pripravljena takoj podpisati ta pakt, toda — pravi — to le tedaj, če ga podpišejo tudi druge baltiške države in pa Rumunska. S tem Poljska jasno dokazuje, da ima že vezane roke s te strani.

Sovjetska Unija pa ji ni ostala dolžna primerne odgovora. V svoji noti poljski vladi pravi, da je že iz njene prve note razvidno, da je povabila tudi baltiške svoje sosedo k podpisu Kellogovega pakta. Kar pa se tiče Rumunije, opozarja, da Rumunija ni podpisala Kellogovega pakta z Ameriko in drugimi državami in pripominja, da jo bo zelo veselilo, če Poljska pritisne na Rumunijo, da tudi ona podpiše ta pakt s Sovjetsko Unijo. Obenem pa Sovjetska Unija energično pove Poljski, da gleda v takih praznih izgovorih samo izigravanje svojega mirovnega predloga.

Poljska je prišla s tem ruskim predlogom v precej neprijeten zos, zakaj ruski predlog je tak, da ga je moralo celo nemško časopisje prav močno hvalliti. Odbiti predloga Poljska ne more, ker bi s tem pokazala svoje prave karte, sprejeti pa še manj, ker ji tega ne dovoljuje Francija in Anglija. Zelo zelo neprijetna stvar za Pilsudskijev fašizem!

Nemške reparacije.

Znano je, da vojna odškodnina Nemčije ni bila nikoli fiksno določena. Nemčiji se je naložila samo letna kontribucija, koliko let bo morala plačevati odškodnino pa Ententa ni nikoli določila. Po želji Francije bi morala Nemčija plačevati odškodnino na vse večne čase, ker samo tako bi bila francoska industrija sposobna vzdrževati tekmo z nemškim kapitalom. Toda to ni prav ne Angliji, ker se s tem pospešuje racionalizacija nemške industrije in forcira njen izvoz, še manj pa Ameriki, ki ima v Nemčiji naložene ogromne kapitale in ki hoče pridobiti Nemčijo za svojo politiko proti Angliji in Franciji. To je dovedlo do tega, da se je sestavila nova komisija, ki zboruje te dni, da določi končni znesek nemškim reparacijam (odškodnini za popravila).

Razume se, da Nemčija zelo spretno izkorišča to ugodno situacijo, ki izvira iz velikih interesnih nasprotstev med Anglijo in Ameriko. Nemčija stoji mirno in hladno med njimi ter vprašuje: »Kdo da več?« Anglija rabi Nemčijo proti Sovjetom, Amerika proti Angliji. Tako bo g. Stresseman napravil ob tej priliki gotovo prav dober »kšeft«, a kam se bo nagnil, je danes pač še težko reči.

Dogodki v Afganistanu.

Po zadnjih poročilih se je kralj Amanullah odpovedal pestolu. Če je res, pomeni to veliko angleško politično zmago proti Sovjetom. Vsekakor pa bo treba čakati še na potrdilo te vesti, ker Afganistan ima zelo slabe prometne zveze s svetom.

Bolivija in Paragvaj.

Spor med Bolivijo in Paragvajem še vedno ni poravnal.

Angleške vojne priprave v Indiji.

Indijski nacionalni kongres je sklenil bojkot proti angleškim industrijskim izdelkom. Mosleminski zastopnik Ansari je izjavil, da pripravlja Angleška vojno s Sovjetsko Rusijo in da je nagromadila na severozapadni meji Indije veliko vojsko. Ansari je izjavil, da mora indijski narod nasproti angleški politiki živeti v največjem prijateljstvu z narodi Sovjetske Unije in Afganistana.

Internacionalni politični pregled.

Kellogov pakt — Sovjetska Rusija in Poljska.

Mi smo svoj čas že povedali svojo sodbo o Kellogovem mirovnem paktu. Ta pakt gotovo ni tak, da bi mogel v bodočnosti preprečiti vojne in tudi ne novo svetovno vojno. Toda pokazalo se je takoj, da so se začele nekatere kapitalistične države kesati, da so morale vgrizniti celo v to kiselsko jabolko. Začele so sabotirati njegovo ratifikacijo. Sovjetska Unija, ki vidi, da se oborožuje vsa Evropa proti nji in ki odkritosrčno želi mir, se ni samo temu paktu takoj pridružila, temveč storila

še nekaj več. Povabila je Poljsko in svoje baltiške sosedo, da ta pakt takoj podpišejo z njo in da ga tudi brez odloga ratificirajo in s tem uveljavijo.

Tu pa se kažejo čudne stvari. Poljska diplomacija, ki je imela prej polna usta hvale Kellogovega pakta, išče sedaj vsemogoče izgovore, da tega mirovnega pakta z Rusijo ne podpiše, ker potem bi je ne smela napasti in da zavlačuje podpis z Rusijo.

In zakaj to?

Stvar je dovolj jasna. Poljska je zavezница Francije, ki pripravlja z Anglijo vred vojno proti Rusiji. Na drugi

Krvave demonstracije na Japonskem.

V decembru so se vršile v vseh japonskih industrijskih centrih velike demonstracije proti protikomunističnemu zakonu. Pri teh demonstracijah je prišlo do velikih nemirov. 29 delavcev je bilo ubitih, 60 ranjenih in 200 aretiranih. Pri demonstracijah so sodelovali tudi kmetje in številni japonski intelektualci.

Socialistični teoretiki.

Socialistične stranke vseh narodov so že davno zapustile vsako sled marksizma in so v teoriji in v praksi zašle na stranpota. Naši socialisti so šli v tem oziru tako daleč, da so si zaslužili, poleg odlikovanj, še pridevek socialpatriotov. Na konferenci socialistične stranke v Zagrebu, ki se je vršila pred kratkim, na kateri so se hrvatski socialisti definitivno ločili od skupne SSJ, je V. Korač dejal, med drugim, da bodo hrvatski socialisti premagali socialistično birokracijo, ki sedi po Delavskih zbornicah, Okrožnih uradih in po sindikatih, ravno tako kakor so premagali — komunizem. On je prepričan, da je komunizem premagan, ker si domišljajo, da sloni kom. gibanje na sinekurah baš kakor birokratizem socialistične stranke. Niti na kraj pameti mu ne pride, da tisti, ki bi hotel uničiti kom. gibanje, bi moral pač uničiti pred vsem proletarijat. Toliše modrosti se pa od socialističnega voditelja ne sme zahtevati.

Dober teki!

V »Delavski politiki« je Franc Svetek branil nemške socialiste in druge meščanske stranke, ki so hotele, da se boine ladje grade še naprej. Svetek je trdil, da je Nemčija na pol socialistična država in da ima zato prav ako svoj »polsocializem« brani z vsemi bojnimi sredstvi. Saj se tudi Sovjetska Rusija oborožuje, je rekel Svetek. In iz socialističnega stališča je imel mož prav. Socialisti niso več sposobni, da bi mislili proletarsko. Ako se ruski delavec in kmet oborožujeta zato, da se lahko brani pred kapitalističnim imperfalizmom ki jima preti od vseh strani in pripravlja proti njim vojno, je za socialista ravno toliko, kakor če se kapitalizem oborožuje proti proletarijatu in zato, da bi še naprej tlačil in izkoriščal ogromne kolonialne, polkolonialne in male narode. Od tod je tudi razumljivo, da se socialisti vesele »komunističnega neuspeha« na Kitajskem.

»Delavska politika« je objavila tudi celo vrsto člankov proti Rusiji in je v to svrhu porabila material iz neke »Trockijeve knjige. Dotične knjige ni spisal Trocki. To se je »Delavski politiki« tudi povedalo in dokazalo. »Delavska politika« pa ni smatrala potrebno povedati, da je bila »naflkana«. Kam bi šel prestiž, in je tako komodno opravičiti srd proti Sovjetski Rusiji z imenom Trockega. Zanj je naposled vseeno, kdo je knjigo spisal, poglavito je, da je v njej material proti Sovjetski Rusiji. Socialisti »premagujejo« komunizem, pa so za to vsa sredstva dobrodošla. Kar naprej! Do imperijalistične zmage!

»Delavska politika« razpravlja tudi »O parlamentarizmu«. Teoretik: Jakob Kranjc. V številki, kjer je izšla ta razprava, je »D. P.« objavila tudi uvodnik, ki konča s tem-le globoko proletarskim vzklikom: »Unamo, da kriza vlade ni več daleč!« Kakor, da se za uvodnikom skriva kak ministrski kandidat. V članku se tudi veseli, da »se pojavlja opozicija tudi v onih krogih, kjer bi tega ne pričakovali.« In pri tem misli in govori o opoziciji bivšega generala Uzun-Mirkovića. Kaj ni lepo, če se socialisti vesele generalske opozicije? General je v opoziciji prav gotovo, ker je proti belemu terorju! In »jugoslovanski narod« je tako demokratičen, da komaj čaka na »demokratično« vlado upokojenega generala Uzun-Mirkovića.

Več o demokraciji in o parlamentarizmu se izve iz člankov Jakoba Kranjca. Ta mož piše med drugim: ...sile, ki današnje vlade pri nas postavljajo in odstavljajo, tega gotovo ne delajo mogoče zastran Koroščeve lepe figure ali mogoče zastran Žebotovih političnih vrlin, temveč radi lastnih precej realnih interesov in ciljev. Kateri so ti? V kakšnem skladu so ti z ljudstvom, z državo? Kdo to ve? Mi smo prepričani, da tega socialistični teoretik ne ve. Ali čemu potem piše take članke? Morda zato, da ima priložnost v članku povedati, da so naši ministri marionete v rokah »temnih sil« zato ker »mi nimamo Mussolinijev, Horthy-

jev in Primo de River«. Kakšna škoda! Kdor ne ve, v kakšnem skladu so »temne sile« z ljudstvom in z državo, si prav lahko tudi predstavlja, da so Mussolini, Horthy in Primo de Rivera polbogovi, ki operirajo samostojno, po svoji volji, brez umešavanja »tajnih sil«. Le zakaj gospod Kranjc ni uporabil za citiranje dobrih marksističnih knjig tisti čas, v katerem je pisal svoje članke? Zakaj Jakob Kranjc pove v članku tudi to: »Moderna država stoji in pade z institucijo parlamentarizma. In samo moderna država ima smisel in pravo obstoja. Bolezen parlamentarizma je jedro državne krize« in še »Vse življenje, gospodarsko, kulturno itd. se ureja po principih demokracije.« Gospod Kranjc je evidentno demokrat. Brani parlamentarizem zaradi moderne države, ki edina ima, po njem, smisel in pravo obstoja. Nič mu ne zamerimo, tudi če propoveduje idejo, da se gospodarsko in kulturno življenje ureja po principih demokracije. Kako pa pridemo do takih člankov v socialističnem listu, ki hoče biti in trdi, da je marksističen? Kaj ima opraviti marksizem z idejami Jakoba Kranjca? Marks je definiral državo čisto drugače, bi se reklo, po Cankarjevo in je tudi drugače mislil o »principih«, ki urejajo gospodarsko in kulturno življenje. Tiste »temne sile«, ki nastavljajo in odstavljajo »demokratične« vlade pri nas in drugod, so sestavljene iz samih kapitalističnih interesov. Pod firmo demokracije prav tako kakor pod firmo Mussolinija in Horthyja in drugih »diktatorjev« se skrivajo najnečednejši kapitalistični interesi. Demokracija, kakršno si je zamislil Kranjc, je bila in je ponekod deloma še danes le naiprikladnejša politična forma kapitalističnega gospodarstva, katero formo je kapitalizem vedno zamenjavajl in zamenjavajl z nedemokratičnimi vsakokrat, kadar so to njegovi interesi zahtevali. To so najelementarnejši marksistični principi, ki pa so gospodu Kranjcu španska vas in ki so jih socialisti zamenjali s Kranjčevimi t. j. s kapitalističnimi principi. Socializem je pri nas teoretično nemarksističen, praktično pa protiproletarski. Zato je čisto razumljivo, ako D. P. objavlja take članke, v katerih Kranjc trdi, da v naši državi oni, ki se smatrajo za odločilne činitelje, že davno ne vedo več, kaj hočejo. Še čuda, da še niso prišli po nasvet k novemu socialističnemu teoretiku! Dobro bi se nam godilo, g. Kranjc, če tisti činitelji ne bi vedeli, kaj hočejo.

Pri socialistih pa se na sploh pojavljajo novi teoretiki. Na vseh poljih. J. Kitek bi rad dal socialistični stranki nov program. Dokazal je, da je potreben in je prišel do zaključka, da je proletarijat sestavljen iz dveh delov: subjektivni proletarijat in objektivni proletarijat. Same globokoumnosti! Oča Mihevc je proti novemu programu. Zakaj? Zato, ker ga ni treba. Za Mihevca se namreč od leta 1888. do danes ni izpremenilo ničesar. Mož spi, kakor se zdi, prav trdo. Nadalje programa ni treba menjati, pravi, ker je še danes 80 odstotkov delavcev, ki socialističnega programa ne poznajo. Resen argument, ki drži. Raženira kakor trgovec, ki še ni prodal vse zaloge. Mihevc je proti diktaturi proletarijata, zato, pravi, »ker tisti, ki nič ne ve in nič ne zna, ne more diktirati.« Mislijo nase tudi, kadar govorijo o proletariatu. Končno mož ugotavlja, da je sovjetska vlada veliko bolj odvisna od svetovno koncentriranega kapitala kakor pa marksikatera meščanska država. Moj bog, od koga so tedaj odvisne meščanske države? In kaj so, po socialističnem mišljenju »meščanske države«? Sovjetska Rusija Mihevcu ne imponira. Pač so mu imponirali ministri, ki so se s celimi štabi svojega uradništva udeležili kongresa socialističnih strokovnih organizacij v Hamburgu (3. 7. 1928.).

Le zakaj se vsi naši socialisti ob vsaki priliki obregnejo ob Sovjetsko Rusijo, t. j. ob edino proletarsko državo, ob edino državo, ki v njej vlada razred delavcev in kmetov. Ja ne zato, ker ni tam ministrov? Morda zato, ker 80 odstotkov Mihevčevih delavcev še ne pozna sovjetskega sistema?

Odgovor je kaj enostaven: Zato ker so socialisti nehalni biti proletarska stranka in so postali stranka malomeščanske ideologije in malomeščanskih interesov.

ZAHVALA.

Tem potom se iskreno zahvaljujem vsem žičarjem in ostalim darovalcem pri KID za darovani znesek 453 Din, s katerim ste mi delno pomagali v mojem bednem položaju, kot brezposelnemu.

Delu čast in oblast.

Vister Valentin.

J. Makuc:

Delavska zbornica in skrb za proletarijat.

Na neki klubovi seji sem grajal proračun; zlasti, da je nepotrebno izven uradniškega okvirja honorirati zborničnega blagajnika in knjigovodja. (Blagajnik je g. Čečesnik, letni honorar 4000 Din in g. Kocjan knjigovodja 6000 Din, oba uradnika bolniške blagajne.) Če prav svota ni velika, je treba gledati, da se uradništvo polno zaposli in prihrani zbornici ta svota. Pripomnim, da ima Ljubljanska DZ 11 uradnikov in uradnic. Na to pa so me tako podučili: »Mi že vemo kaj delamo! Najstarejša uradnika sta Kopač in Tokan, je že res da sta socialisti, a sta za to delo nespособna. Več razumeta gg. Marinšek in Tavčar, (slednji priznan knjigovodja) prvi je klerikalec, drugi demokrat, kako naj zaupamo tema dvema te posle? Ti Makuc! Ali si res še danes tako neumen, da tega ne veš, da kdor ima blagajno in knjigovodstvo v svojih rokah, ima tudi zbornico! Delavska Zbornica je naš glavni inštrument (socialistični namreč) za katerega smo se borili z vso silo (kako, tudi o tem se bo še govorilo), da je prišel v naše roke.

Dejal sem že, da so člani finančne kontrole gg. Jos. Ošlak ravnatelj Ljudske tiskarne v Mariboru (socialist) Alojzij Leskovšek vodja Pekovske zadruge v Celju (socialdemokrat) in F. Zužek uradnik borze dela v Ljubljani (klerikalec). Skupaj tri politične struje in se vedno v vsem strinjajo. S kako vne-mo zastopata gg. Ošlak in Leskovšek prvi Mariborski in drugi Celski proletarijat, je razvidno iz tega, da do danes še nista zamudila nobene seje, če prav se je treba truditi včasih dvakrat po tri ure na mesec.

Kontrolna komisija nam stalno poroča, da so bile beležke pri kontroli pregledane in, da se vjemajo s številkami. To je vse prav in v redu. Meni se pa le dozdeva, da bi se moral vsaj vsake tri mesece enkrat Upravni odbor prepričati, kako je s temi beležkami in komu se je izdajalo.

Preobširno bi bilo navajati vse izdatke za poti v inozemstvo in tuzemstvo, razne investicije, komisije, skupščine, centralne seje, ki se vršijo po celi državi, na katere zahajajo, seveda vedno sami strokovnjaki in to vedno eni in isti. Kratko in malo, vse to naporno delo in vse te žrvice se sijajo plačajo.

Letos se je razdelilo strokovnim organizacijam pod firmo »strokovne šole« Din 100.000 in to: »Strokovni komisiji« Din 54.000, klerikalni Din 28.000, demokratski 18.000. Predavanja, ki jih vrši »Svoboda«, ne pridejo tukaj v poštev. Kako se je ta denar porabil nima UO do danes še nobenega poročila.

Na pritisk rudarjev in plavžarskih delavcev, češ da ne dobijo nič od DZ, se je stavilo v proračun Din 100.000 za

brezposelne rudarje. (Stratovske skladišče dajo zbornici letno 440.000 Din). Na zadnji seji UO pa nam je poročal g. tajnik Uratnik, da je ta fond še skoro neizčrpan.

Nastavlja se različno oboje v novi palači brez vednosti Upravnega Odobora. Nastavilo se je upravnika kuninje (meniala nekoga upokojenega državnega pravika) kuharice, kasirka, sluga, vratarje. Bli so različni kompetenti, kdo jih je nastavil tega ne vem. Ker nima UO za te nastavitve nobenega vpogleda, smatram, da so jih nastavili samovoljno in partizansko. Ali so funkcije UO same za to, da dovoljuje predujme in, da se za njegov hrbet skrivajo nečedni nameni.

Na zadnji seji (kakor sem že pisal) se je odobrila 13. plača nastavljenecem. Popravljani, to v tonko, da ni šlo za trinajsto, ker ta se je bila razdelila lani že v redno mesečno plačo, temveč šlo je za štirinajsto in proti temu sem protestiral.

Po vsem tem, se še gospodje čudijo, da nima delavstvo zaupanja v takozvane delavske institucije, da je pasivno in brezbrizno! Ko sem pripovedoval, da morajo delavski voditelji zlasti pa socialisti iti z dobrim zgledom naprej, da se ne sme skrbeti samo za lastni trebuh, temveč tudi za svoje sotrpine, so mi odgovorili: »Ti nisi politik! Ko boš premagal v sebi tisto takozvano socialistično sočutje, tedaj boš šle pravi socialist in politik«. Čudim se, da oni zdravi delavci v tovarni, ki idealno mislijo o socializmu in bodoči socialistični družbi, morajo še kaj verovati socialističnemu vodstvu, kadar gimiijo po shodih o kapitalistični družbi in njenemu izkoriščanju. Kako morajo biti taki ljudje za kako spremembo? Saj v socialistični družbi bi se jim slabše godilo kakor v sedanjih kapitalističnih. Govorijo: »Saj delavec niti ne ve, da plačuje DZ! Kaj pa je to če plača od 1000, 3 dinarje mesečno?« Vi gospodje! Delavec danes plača od 1000 Din zaslužka skoro 10% za razne dajatve t. j. 100 Din na mesec. Ali veste, kaj se pravi 100 Din mesečno manj pri rudarski družbi? Vi se smejete, ker vam tega ni potreba, ker bolniško blagajno, davek, penzijski sklad in vse drugo plača za vas delavec. Namesto, da bi se njemu zahvalili za vse dobrote, ki jih prejimate iz njegove žuljave pesti, se mu smejete v obraz in hvalite režim, ki vas je posadil na tapetirana mesta. Delavec je danes tisti, ki ga vse izkorišča, eni odkrito drugi prikrito kakor pijavke. Govorite, da je delavska masa neumna in nerazsodna. Prišel bo morda čas, (lahko ga še doživite,) ko boste o delavstvu drugače govorili. Delavec pa je še danes toliko pošten, da misli, da se vi za njega borite.

Jugoslovanska Panama.

Hude obtožbe zoper bivšega ministra dr. Žerjava. Milijarda dinarjev izgubljena za državo.

Belgrajska »Politika« je začela objavljati rezultate parlamentarne enquete v vprašanju ogromnih sleparij v bosanski lesni industriji, ki je, kakor znano, skoro izključno v rokah avstrijskih, bavarskih in čehoslovaških velekapitalističnih družb. »Politika« piše: »Po naših informacijah, ki so iz krogov samih gozdarskih strokovnjakov, je parlamentarna enketa po večmesečnih pazljivih in objektivnih raziskovanjih dela prišla do prave škandalozne ugotovitve, ki je ne pamtno anali gospodarstva naše države in ki bi razburila dosti večje dežele kakor je naša. Dejstvo je, da je parlamentarna komisija ugotovila, da znaša škoda, ki jo je država doživela vsled brezvestnega in nepravilnega dela predposlavljenih samo pri desetih velikih lesnih podjetjih — po večini tujih — 134 milijonov dinarjev in da je država že do sedaj toliko svoto tem podjetjem neopravičeno in nepristojno ter izven dogovorov odpisala. Poleg tega je ugotovljeno, da bo država izgubila, ako se napravljene nepravilnosti ne odstranijo, letno 40 milijonov dinarjev, kar pomeni do konca izpolnitve pogodbe teh deset podjetij, pri istih razmerah, ogromno svoto 699 milijonov dinarjev.

To je zelo čedno gospodarstvo, kakor se vidi. Kako so gospodje ministri

gospodarili, se vidi iz opisa, ki ga podaja »Politika« o cenitvi podjetja »Kriva-ja« d. d. Zavidović. To podjetje je postalo v svojih poslih v nebo vpjioče, zato se je moralo likvidirati.

Kako se je mogla izvršiti, je pravi čudež božji! Inventar je bil cenjen na 90 milijonov dinarjev. Ta svota je bila dosti prevelika in država ima vsled tega ogromno škodo. Pogodba pa, ki se je sklenila med državo in kapitalisti, je po »Politiki« taka, da nima država pri podjetju nobene besede. Njen zastopnik pride v akcijo le tečaj, kadar družba prosi kak privilegij od države, ko pa bi imela država kaj dobiti, pa se izkaže, da je bilanca pasivna. Jugoslovanski milijoni pa vandrajo v malhe dunajskih, praških in monakovskih kapitalistov.

No, ministri, ki so zakrivilili te ogromne izgube za državo, v Jugoslaviji niso v nobeni nevarnosti!

Moderna žena v borbi za svoje pravice.

O tej temi je predavala pred kratkim slovenska feministka Alojzija Štebijeja v »Ženskem pokretu«. Predvsem se pritožuje, da presoja večina moških prepovršno težnje današnjih žen in to zlasti raditega, ker ne pozna niti njihovih vzrokov, niti vsebine in ciljev.

Kot pravo in centralno idejo ženskega gibanja označa predavateljica spoznanje, da bo dosegla socialna ureditev človeške družbe svoje ravnesje, ako bodo tudi žene sodegovorno delale in mislile z moškimi. Žensko gibanje je torej eminentno socialno gibanje. Razlikujejo se pa tri smeri ženskega pokreta: 1.) razmerje med možem in ženo ter med starši in otroci (družina); 2. splošna in strokovna vzgoja in izobrazba žene ter 3. politično življenje in žena.

V nadaljni ilustraciji delokroga ženskega gibanja v teh treh smereh ugotavlja referentka, da zavzema žensko gibanje nasproti zakonu in družini zelo pozitivno stališče, da pa ne sprejema za današnje podlage zakona in družinskega življenja brez kritike. Zlasti privilegirano stališče moža (on je glava družine, upravitelj ženiniga premoženja ter edin odločevalec usode otrok) zadeva na odpor feministk, ki zahtevajo, da se izpremeni oblast očeta nad otroci v oblast očeta in matere, ter da se izvrši principijelna delitev ženiniga premoženja. Glede ločitve zakona zahtevajo feministke, da se ne veže le na dokazano krivico enega izmed zakoncev, temveč tudi na skupno odločitev obeh za ločitev.

Vprašanje gospodinjstva smatrajo za najtežji problem, ker bi bilo rešiti prej še mnogo drugih vprašani, predno bi se mogla postaviti načelna zahteva, da žena mati ne sme delati niti v tovarni, niti v šoli, niti po uradih.

Nazadovanje porodov da ni v nikaki zvezi z ženskim gibanjem, marveč je to predvsem gospodarsko vprašanje.

Kot alif in omego, t. j. začetek in konec vsega ženskega gibanja označa gdnica Štebijeja **ново materinstvo**, duševno materinstvo, ki izhaja iz spoznanja, da obstoja tajna nit, ki veže vse žene, ki niso samo sestre po enakih usodi, temveč čutijo v svojih največjih momentih, da so **matere vsem**. To spoznanje gonil žene ne samo v šole, dečje domove itd., ampak tudi v ministrva in parlamente.

Preko dveh važnih principov ženskega gibanja namreč, da naj vršita moški in ženska oni poklic, ki ga moreta po svojih celokupnih sposobnostih kar najbolje, ter da je treba ustvarjati za ženo in može enako dobre pogoje za delo, prehaja Štebijeja preko male ekskurzije o možganski teoriji na temeljno podlago za napredovanje žen, t. j. na žensko volilno pravico. Žene hočejo v občinah in parlamentu same braniti svoje težnje. One hočejo, da se v političnem življenju ravno tako upoštevajo moralni in etični principi, kakor se strogo upoštevajo v medsebojnem, privatnem razmerju poroincev.

Končno vprašuje predavateljica amfatično, ali bi ne napravile žene z uvedbo teh principov v politično življenje držav in strank največjo uslugo človeštvu. Žene so prepričane, da bodo postale sanje o večnem miru v daljni bodočnosti lepa resnica. Zgodilo se bo to takrat, ko bodo mogle žene v političnem življenju konsekvntno izvajati principe morale in etike ter s tem preoditi internacionalne razmere med narodi.

To so v kratkem glavne misli voditeljice slovenskega ženskega pokreta.

Kaj naj rečemo na vse to? Nič drugega kakor to:

Dokler ne bodo začele žene v svojih organizacijah temeljito analizirati sedanje socialne strukture človeške družbe in ugotavljati vzroke, ki pehajo človeštvo v vedno hujšo družinsko, politično, moralno, kulturno in gospodarsko krizo, ter izvajati iz tako dobljenih izpoznanj odločne konsekvence, ostajali bodo sestanki feministk igračkane z organizacijo, ki naj izpolnjuje dolgočasne popoldnevne duševne lenih dam in zadoščajo ambicijam »duševnih« delavk po reprezentativnih vodilnih mestih v javnosti. Sodeč po sedanji socialni strukturi ženskih pokretašinj pa odločno dvomim, da bi bile zmogljive in voljne, načeti tako družabnoslovno analizo.

In s tem je povedano vse. Edini dobiček od takih sestankov bo še nadalje imela — kavarna Emona.

Podpirajte žrtve reakcije!

Pred državno sodišče za zaščito države!

Ljubljanska policija je sredi meseca novembra aretirala večje število mladih delavcev iz Sela in Zelene jame, češ da so se udeležili komunistične demonstracije dne 13. novembra lanskega leta, ki se je pojavila na večer okoli 8. ure na ljubljanskih ulicah z rdečo zastavo na čelu. Večino teh mladih delavcev je sodišče po izvršeni preiskavi pustilo na svobodo in proti njim ustavilo kazensko postopanje. V zaporih ljubljanskega sodišča so ostali samo štirje mladi delavci in sicer Rudolf Rojc, ključavničarski vajenec, Miha Erbežnik, servirni sluga, Viktor Kamnikar, mehanik in Viljem Šlamberger, pasar. Proti tem je državno pravdnštvo dvignilo obtožbo, dolžeč jih, da so se dne 13. novembra 1928 v Ljubljani v svrhu komunistične propagande udeležili organizirane demonstracije z rdečo zastavo na čelu in da so vzklikali razne komunistične parole ter da so s tem zakrivilo hudodelstvo po čl. 1 zakona o zaščiti države.

O tej obtožnici se je vršila glavna razprava dne 15. januarja 1929 pri deželno sodišču v Ljubljani, tedaj v času, ko so nastopile v naši državi bistvene spremembe in je bil izdan kraljevi ukaz o ustanovitvi državnega sodišča za zaščito države s sedežem v Beogradu.

Takoj začetkom razprave je zastopnik državnega pravdnštva predlagal, da se zadeva izroči in odstopi državnemu sodišču za zaščito države v Beogradu, češ da deželno sodišče v Ljubljani za to zadevo ni pristojno. Pri tem se je skliceval na določbo čl. 5, ki pravi: Predpisi tega zakona veljajo za kazniva dejanja, storjena pred njegovim uveljavljenjem, ako od teh dejanj še ni izrečena razsodba po sodišču I. stopnje. Temu predlogu sta ugovarjala zagovornika obeh obtožencev, povdarjajoč, da se ta člen ne nanaša na obtožbe po starem zakonu o zaščiti države, ker se omenjeni kraljevi ukaz izrecno sklicuje samo na nove člene zakona o zaščiti države, vsled česar ni ugoditi predlogu državnega pravdnštva.

Zagovornik s. Lemež je poleg tega povdarjal, da so tako sodniki, kakor tudi državni pravdnik in odvetniki položili prisego na ustavo in kralja. Te prisege pa do danes še niso odvezani, ker take odveze ne vsebuje noben izmed izdanih kraljevih ukazov.

Ker je bil izdan ukaz, da se ukine ustava z dne 28. junija 1921 in da preide vsa oblast v državi na kralja, bi se morali istočasno vsi javni funkcionarji na novo priseči. To pa se doslej ni zgodilo, vsled česar so sodniki še vezani na staro prisego, ki so jo položili na ustavo in kralja.

Ker pa ustava izrecno zabranjuje ustanovitev izjemnih sodišč, vsled tega je tudi z ozirom na to okolnost še pristojno za to kazensko zadevo deželno sodišče v Ljubljani.

Kazenski senat se je nato umaknil v posvetovalnico, nakar je predsednik po dolgem posvetovanju naznanil sklep, da se ta kazenska zadeva odstopi državnemu sodišču za zaščito države v Beogradu, nakar se je razprava zaključila in se bo razpravljalo o tej zadevi v Beogradu.

Slovenski rudarji v Franciji.

V prvi številki organa jugoslovenskega izseljeniškega urada, »La Yougoslavie en France«, objavlja izseljeniški komisar dr. Vjekoslav Kuhar, podatke o številu zaposlenih slovenskih rudarjev v Franciji. Po tej statistiki zaposluje rudnik Lens okrog 1000 slovenskih rudarjev, ki so nastanjeni v krajih Liéven, Lens, Sallaumines, Mericourt, Noyelles sous Lens, Avion, Vimy. Družba »Mines de Bruay« zaposluje 127 slovenskih rudarjev, družba »Mines de Courrières« 200 slovenskih rudarjev, ki so nastanjeni v kolonijah Courriera in Bethunes. Razen teh je mnogo slovenskih delavcev zaposlenih v mestih Meurchin, Erchin, Douai, Atticourt, Lauvin, vsa v največjem francoskem industrijskem departementu Nord.

V departementu Moselle zaposlujejo tri velike premogokopne družbe več tisoč Slovencev, in to: Sarre et Moselle, Mines de Houve, in Mines de Wendel. V Creutzwald, Freymingu, Forbachu, Merlebachu, Stiering-Wendelu. V Metz in okolici je zaposleno okrog 4500 Slovencev v metalurški industriji. Razen v navedenih krajih je zaposleno še večje število Slovencev v departementih Nievre, Saone et Loire.

V severni Franciji deluje 6 delavskih podpornih društev, trije pevski zbori in eno tamburaško društvo. V Loreni obstoa 9 podpornih in tri tamburaška društva, ki so jih osnovali Slovenci skupno s Hrvati.

Ta statistika izseljeniškega urada je nepopolna. Ona ne omenja več tisoč Hrvatov, ki so tudi zaposleni v rudnikih, ne omenja števila slovenskih rudarjev, zaposlenih v rudniku železa Lorene; samo v Aumetzu je čez 200 slovenskih rudarjev. Več sto delavcev iz Jugoslavije je zaposleno v Parizu in okolici.

Vsa podporna društva so lokalnega pomena in razen društva Sv. Barbare, ki ga vodijo slovenski kaplani in zaupniki jugoslovenskega poslanstva in došniki francoskih oblasti, niso medsebojno zvezana in zato zelo šibka. Društvo sv. Barbare je v Franciji organizacija za pobijanje komunistične propagande, ki se vkljub vsemu vedno bolj širi tudi med izseljenci iz Jugoslavije. Na desetine delavcev je bilo ravno na pržadevanje zaupnikov in kaplanov društva sv. Barbare izgnano iz Francije. Tudi delegacija Strokovne komisije pod vodstvom Arha se je v Lensu obrnila na g. kaplana in ne na razredno strokovno organizacijo rudarjev za informacije in ignorirala celo jugoslovenski medstrokovni odbor pri Ujedinjeni konferenciji dela v Parizu, v sklopu katere je organiziranih nad 1000 jugoslovenskih izseljencev v Franciji.

Dobro bi bilo, ako bi izseljeniški komisar objavil statistiko o revnem in brezpravnem položaju naših izseljencev v Franciji, ki so brez vsake zaščite, in še hujše izkoriščani kot domačini. Svrha in namen lističa, ki ga je poslanstvo začelo izdajati, je predvsem nacionalistična propaganda in boj proti Sovjetski Rusiji in komunizmu. Jugoslovensko poslanstvo je že l. 1926. izdajalo list pod naslovom »Rad«, glasilo jug. delavcev v Franciji in Belgiji, ki se je brezplačno delil med delavstvom, a ga ono ni hotelo niti zastoj in je moral prenehati izhajati.

Naši sodrugi v Franciji naj gredo na delo za pridobivanje novih članov unitarni (ujedinjeni) federaciji rudarjev, katere edina zastopa interese vseh rudarjev brez razlike narodnosti. Za vedni sodrugi v Franciji naj pridobiva »Enotnosti« novih naročnikov in prispevke za tiskovni sklad, ker s tem utrjujejo razredno fronto proletariata. Širite »Enotnost«, ker ona edina vam poroča o resničnem položaju delavstva v Jugoslaviji in inozemstvu.

M. B.

Božično-novoletni prazniki rudarjev TPD.

Med ljudstvom je že vkoreninjena stara navada obdarovanja z božičnimi in novoletnimi darili takozvani »Krist-kindl«. Vsak gospodar obdari za božič in novo leto svoje uslužbenke; nekateri z večjimi drugimi z manjšimi darili. Tudi nekatera (Če ne vsa?) podjetja dele božična, če ne teh pa gotovo novoletna darila. — Tudi TPD ne zadržuje v tem pasivna temveč deli mastna lepa darila ali novoletne nagrade. Obstoji pa vprašanje, komu jih deli in kdo jih dobi? Ali jih deli tistim, ali jih dobivajo tisti, ki stoje s svojim znojem, trdom, krvavimi žuljevimi rokami stalno z eno nogo v nesreči, smrtni nevarnosti, ki potom svojega prenapornega in težkega dela nakopičijo težke milijone in milijone čistega dobička. Ne, ne dobivajo tisti, ne deli jih tistim, ki so te ogromne milijone profita nakopičili, temveč deli jih onim, ki se niso potili, ki nimajo žuljevih rok, ki niso v vodi in ne pod vodo, ne na mrazu, ne na dežju, temveč v lepih sobah — pisarnah in ki imajo lepe plače in razne druge ugodnosti. Delijo se darila tistim, ki se niso mučili, ampak so druge mu-

čili s pretiranim delom in nizkimi plačami. Težke tisočake deli TPD na račun trpečih za božič in novo leto darila - nagrade, da ne pozabimo vrhu tega omeniti še trinajste plače (dvojne plače). Tak sistem je skrajno krivičen, brutalen napram tistim, ki vse bogastvo ustvarjajo ter milijone profita kopičijo.

Kako si podjetje TPD predstavlja svoje trpeče rudarje? Ali si predstavlja svoje delavce kot svobodne ljudi? Ali si v njih predstavlja fevdalne sužnje, ali pa črno živino? (Še ta ima več reda pri podjetju!) Kakor je razvidno iz trpljenja teh rudarjev, so ti pravi sužnji modernega sistema, ki prekaša fevdalni sistem. Kdor pozna življenje rudarskih družin, njih glad, bedo, pomanjkanje in trpljenje, ta mora obsoditi to početje TPD.

Rudar torej ni človek, rudar - delavec, ki s svojim preveč pridnim delom kopiči letno ogromne milijonske dobičke družbi (po sodbi kapitalistov) ni deležen ali vreden za svoje pridno delo trinajste plače, kaj še božičnega ali novoletnega darila. Če bi družba dala svojim rudarjem novoletno darilo, bi gotovo izbruhnila kaka epidemija ali kuga, če bi se rudarji enkrat v letu nasitili s koščkom mesa ali pa če bi svojo raztrgano modo zamenjali z celo (kako novo obleko ali čevlji) bi se menda svet podrli. Ker se pa družba te epidemije boji, zato je izločila svoje rudarje-delavce iz nagradnih vrst. (Pač zato, ker bi se zmanjšal dobiček akcionarjem! Ur.) Rudarji-delavci TPD so imeli za božično in novoletno darilo prazne žepa, z nezabeljenimi žganci obložene mize (če se niso hoteli zadolžiti do konca prihodnjega leta). Novoletno darilo: namesto prihranka velik primanjkljaj, dolg na dolg, beda, glad in pomanjkanje na vseh koncih. Namesto počivanja in uživanja garanje — taki so prazniki in konec leta devetnajststoosemdvajset za rudarje TPD.

Rudar trpin ki sedi pri prazni — mesto polno obloženi mizi, ki moraš sedeti pri skledi nezabeljenih žgancev in ričetu, vi rudarji, ki trpite pomanjkanje, bedo in glad, ki s svojimi družinami tavate raztrgani in bosí v hudem mrazu, ko so tisti, ki vas izkoriščajo in nižerno sramotno plačujejo, nasičeni z najboljšimi jedili in se zavijajo v luksuzno kožuho, vi rudarji, ki stanujete po kletih, podstrešju na pol podrth barakah, ko se vaši izkoriščevalci valjajo po luksuznih palačah in razkošno žive, ko vi rudarji pri vaših mizernih plačah Din 30—40 na dan, ko pride v mnogih slučajih na družinskega člana dnevno za prehrano Din 5, reci pet dinarjev — zavedajte se, da ste razred zase! Dragi trpini, koliko časa bo to vaše trpljenje — tako rečeno suženjstvo še moralo trajati? Trajalo bo, če tako dolgo kakor dolgo boste tavalili po temi in samotnih potih — razbiti — sledili meščanskim strankam.

Treba je, da se delavstvo zbudi in se povrne na pravo pot, kjer solnce svobode sveti, ako hoče enkrat sesti k polno obloženi božični mizi in tudi uživati sad svojega dela. Le takrat kadar bode rudar - delavec in kmet korakal združen pod svojo zastavo, takrat bo tudi konec trpljenja vsled izkoriščanja in zatiranja. Takrat bo delavec in kmet stresel jarem suženjstva in raztrgal s sebe stoletne okove. Postal bo svoboden človek to je, zavlada bo enakost, bratstvo in svoboda. Delu čast!

Izkoriščanci.

Vestnik „Svobode“.

Opozorilo vsem podružnicam »Svobode«. »Svoboda« kot nepolitična kulturna delavska organizacija obstoja dalje tudi pod novimi zakoni. Vendar se mora v svojem društvenem delovanju ravnati po novih določbah o sklicevanju sestankov itd. Zato opozarjamo podružnice, da javijo sleherni sestanek svojega članstva tri dni prej na pristojno oblast s točno navedbo kraja in dnevnega reda zborovanja. Med sestanke se štejejo tudi odborove seje. Zato gotovo prijavljajte sleherni sestanek. Te vloge po tolmačenju velikega župana ni treba kolkovati.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Delniške družbe v Sloveniji.

Prva delniška družba je bila ustanovljena v Sloveniji l. 1863. in 10 let kasneje jih je bilo 9. Leta 1918, tik pred prevratom jih je bilo samo 19 in delniška glavnica (kapital) je znašala 11.000.000 zlatih kron. Koncem leta 1925. so jih šteli 84, od katerih jih je bilo 9 v denarnih težkočah. Koncem l. 1926. jih je bilo 76 s kapitalom 491.7 milijonov dinarjev in z rezervnim fondom 86.1 milijonov dinarjev. Štirinajst delniških družb je razpolagalo z osnovno glavnico 5 milijonov dinarjev ter so imele skupno 78.8 odstotkov kapitala vseh delniških družb. Dividende je izplačalo l. 1919. 14 delniških družb. L. 1920. 23, l. 1921. 34, l. 1922. 42, l. 1923. 46, l. 1924. 36, l. 1925. 32, l. 1926. 28 družb, ostale so bile brez dividende. Kakor vidimo se gospodarska kriza od 1924. dalje poostreje. Število delniških družb je znašalo v Sloveniji l. junija 1928. l. 97. t. i. takih, ki so imele svoj sedež v Sloveniji. 31 deln. družb, ki delajo v Sloveniji, je imelo svoj sedež izven Slovenije in 5 izven Jugoslavije. Družbe s sedežem v Sloveniji so imele ob ustanovitvi kapital 157.631.000 dinarjev, med tem ko jim znaša sedaj glavnica 557.000.000 dinarjev. Družbe, ki imajo svoj sedež izven Slovenije so imele pri ustanovitvi 13.500.000 Din in 2.130.000 šterlingov (1 šterling = 277 dinarjev) osnovne glavnice; a l. junija 1928 so imele delniške glavnice 3.970.000 avstrijskih šilingov (1 šling = 8 Din) 2.130.000 šterlingov in 210 milijonov čehoslovaških kron (1 Kč = 1.67 Din). Tako se redi kapital v Sloveniji. In delavstvo?

ANTONIN:

Zemlja — Zemljanom.

I.

Svet ustvarjen iz narave
bil je v davnih časih ves,
če je od Boga z neba bil ustvarjen,
če je peklo dalo mu življenje,
Odgovora nihče ne ve.

»Zemlja skupna last naj bode,«
ver nešteto nas uči;
vendar ravno od gospode
je dobiti moči ni;
pa učijo nas, da vera
v Troedinega Boga
je edino prava, zveličavna
in da pravico vsakomur deli! —

Dokler pa pobožni farji
grabijo le zase vse,
naj tudi pred altarij
samí kleče in molijo

II.

»Greh je to, kar vi farani
na zemlji tej počenjate,«
tako kričijo vsi kaplani
vernikom dol s prižnice.

Dokler pa vi, pobožni farji
voščite le sebi vse,
Bogá molite pred oltarij
samí, če hočete, — mi ne!

Kaj pišejo delavci in kmetje?

Iz Trbovelj. Sodrugi, ali ste čitali dopis v zadnji »Enotnosti«? Ako ga niste še dobili si ga in razmislijte o njem, ker v njem vidite in iz njega lahko spoznate, da vsega našega gorja je nam kriva naša nesloga, ki jo delajo socialni patriotje. Kaj mislite o starostnem zavarovanju, kaj o poročilu g. dr. Gosarja? Kedaj bo rešeno in kako bo rešeno vprašanje Bratovskih skladnic, ako ga bodejo reševale kapitalistične stranke? Kakor dosedaj! Dr. Gosar je poročal da se rešuje in kako se rešuje in to brez zastopnikov delavstva. Naša zahteva mora biti, da se reši to vprašanje po pravilniku in to s sodelovanjem delegatov, ki jih bomo mi izvolili, da sodelujejo pri rešitvi. V dopisu se Vas pozivlje na vero v »lastno moč«. Vprašanje je, koliko je te moči! Sedaj je ne vidimo. Sodrugi, zakaj ne? Mi spimo spanje pravičnega in čakamo, da bi ta lastna moč prišla — ne vemo odkod. Sama pa ne pride. Torej, kaj sedaj? »Spoštovanje in ljubezen med seboj!« Sodrugi, koliko pa je tega med nami? Dasi je žalostno, pa je resnično, mnogo mnogo manj, kakor pa škodoželjnosti in nevoščljivosti. In to je tisto, ki nas tepe, silno tepe! »Sodrugi« naj nam bo novo leto 1929 mejnik, pričnimo z novim letom res pravo proletarsko, složno delo, delo sloge

in bratstva za skupni blagor naših vsakdanjih življenjskih potrebščin; kajti, če ne bo složnosti med nami, se bodo naši potomci še z žalostjo spominjali našega spanja, vse pa bo postajalo iz dneva v dan bolj gorostasno. Nadaljevanje o tem dopisu se v bodoče. — Sodrugi, vsem je znano, da Trboveljska premogokopna družba silno »špara« in kako je to »šparanje«? Oglejmo si ga nekoliko! To je v škodo delavstvu, TPD sami, in tudi državi. Imamo dve lesni skladišči: eno na 3. etaji, kjer bi se dalo les malo osušiti, drugo pa nasproti gostilne, tik ceste, pri Kramarju, na katero posebno v zimskem času prav velike množine lesa pride, in to ves svoz. Ker se »špara« se ta les takoj razžaga in pošlje v rove namesto na skladišče (škoda šlitov, da bi les razkladali). Koliko rudar trpi s takim lesem to mora vedeti samo oni, ki to dela, je pa tudi slabši v odpornosti proti pritisku, kakor suhi les. — V nedeljo 6. l. 1929 se je več delavcev nahajalo v službi na Vzhodnem okrožju ki pa se kopažo v kopalnici Polaje. Ker je zopet škoda, so se delavci morali oblačiti v nezakurjeni kopalnici in se umivati z mrzlo vodo. Kakšen postane organizem deavcev po takem umivanju in kaj bo država z mladim, a do moga izčrpanim delavcem, to naj razmišljajo tudi delavci sami. — Človek, ki to opazuje.

Iz Litije. Oblastni cestarji. Vršila se je prisega cestarjev v občinski pisarni v Litiji. Priseglo nas je 26 članov. Prisega sta vodila inženjer oblastnega odbora iz Ljubljane in g. cestni načelnik Lebinger iz Litije. Cestni načelnik je ves čas letal okoli in lovil oblastne cestarje ter povpraševal, ali so naročeni na »Slovenca«. Nismo bili vsi, ker je nemogoče vzdrževati nam, cestarjem, »Slovenca«. Imamo zato premajhne plače (740 Din mesečno). Kdor ni bil naročen na »Slovenca«, mu je g. Lebinger odtegnil od plače po 100 Din za »Slovenca«, to je naročnino za 4 mesece. Tako delajo z nami vneti klerikalni prvaki. — Cestar.

Celje. 6. jan.

Drobne vesti.

Brezposelnost na Angleškem in pritisk mas na vlado.

Na Angleškem je brezposelnost znatno poskočila. Sedaj šteje Anglija nad 1.200.000 brezposelnih. Delavske množice gledajo glavni vzrok brezposelnosti v diplomatskem sporu s Sovjetsko Unijo. Tudi liberalno časopisje postaja nervozno in kaže na skrajno ugodno trgovsko pogodbo, ki jo je sklenila Nemčija s Sovjeti. Načelo največjih ugodnosti je v tej pogodbi baže izvedeno tako do skrajnosti, da bodo vse druge države, ki bodo sklenile pozneje pogodbe z Rusijo, znatno na slabšem. Del angleške buržoazije se že boji, da bi jo utegnili prehiteti tudi že Amerika.

Kongres indijskih nacionalistov.

Te dni se je vršil v Indiji kongres nacionalistov. Kakor vsaka buržoazija, tako je tudi indijska začela izdajati svoj narod. Namesto popolne samostalnosti in svobode, je kongres sklenil resolucijo, ki zahteva za Indijo samo tiste pravice, ki jih imajo drugi angleški dominioni. Kongresa se je želela udeležiti tudi vdova Sun Yat Sena, angleška vlada pa ji je odklonila vizum. Vdova je poslala kongresu pismo, ki govori seveda drugače kakor indijski nacionalisti. Vdova velikega kitajskega revolucionarja in državnika bodri indijski narod za boj za popolno narodno svobodo.

Preganje komunistov.

»Novosti« poročajo, da so bili minulo soboto raztrošeni v Zagrebu neki letaki komunistične stranke, ki vsebujejo velike žalitve kralja. Policija je vsled tega napravila pri mnogih komunistih hišne preiskave in izvršila več aretacij. »Slovenec« poroča, da so dobili take letake tudi v Mariboru, kjer je aretiranih več komunistov.

Sodrugi, širite „ENOTNOST“!

»Jutro« poroča, da so aretirali v Celju 18 komunistov. Pri Dravogradu so baje aretirali neke prenasalce nelegalne literature. V Ljubljani je bilo izvršenih te dni okrog 50 hišnih preiskav. Izvršenih je okrog 40 aretacij in zasiljanj na policiji, velika večina zasiljanj in aretiranih pa je bila izpuščena, ker se je izkazalo, da so nedolžni. Imena pridržanih nam niso še znana. Prosimo njihove svoje, da nam jih javijo.

Sodrugi Cvijić v Zagrebu obsojen. Dne 28. decembra m. l. je bil v Zagrebu obsojen s. Juri Cvijić in sicer po čl. 45. tiskovnega zakona kot bivši odgovorni urednik »Borbe« na 8 dni zapore in 8.00 Din globe. Danje se je moral zagovarjati tud po čl. 53. iztega zakona zaradi razžaljenja vladarja, za kar je dobil 6 mesecev. S. Cvijić je predsedel več tednov v preiskovalnem zaporu zagrebske policije.

Razpuščene strokovne organizacije.

»Novosti« poročajo, da so bile 6. t. m. razpuščene neodvisne strokovne organizacije v Mostarju in 8. in 9. t. m. v Belgradu. Dne 11. so bile zapечатene neodvisne strokovne organizacije tudi v Zagrebu.

Velik proces zaradi »batinanja« v SSSR.

»Kije« z dne 10. t. m. prinaša, da je v mestu Iževsk, gubernija Vodska trajal takozvani »ludovajski proces« nad teden dni V. Ludovaju so se bili namreč vtihotapili v vaski sovjet kulaki, 10 po številu, ki so izrabili svojo oblast, da so po starem carističnem sistemu prebatalni veliko število kmetov, ki so bili odbili naredbo, da zagradijo svoja posestva s plotovi. Trije glavni krivci so bili obsojeni po 10 let ječe in na konfiskacijo posestva. Eden je dobil 7 let in drugi manjše kazni.

Gospod Uratnik in odlikovanje.

»Delavska Politika« zagovarja g. Uratnika, češ, da je odklonil prejetu odlikovanje in sicer še prej, kot mu je bilo izročeno. Mi tega ne verujemo, ker vemo, kako socialisti lažejo (glej: Likar v občinskem svetu, članek v D. Pol., ki trdi, da je s. Gustinčič v Društvu inženjerjev in da hvali fašistične delavske zbornice itd. itd.) in ker nismo čitali še nikjer nobene Uratnikove javne izjave.

Delavska zbornica gradi hiše za policijske šefe!

Celjski proletarijat je napravil več shodov in manifestacij, na katerih je sklepal resolucije in jih pošiljal na Del. zbornici v Ljubljano.

V resolucijah je celjsko delavstvo zahtevalo, da mora Del. zbornica tudi v Celju zgraditi hišo, v kateri naj bi bila čitalnica društveni lokali, dvorana za predavanja, igre in sploh za stvar, ki je delavstvu koristna. Dolgo časa ni bilo nič. Lansko leto so pa zborniški birokrati sklenili, da hočejo tudi v Celju nekaj napraviti. In glej! Kupili so staro hišo. Dali so jo popraviti. Popravljajo ali renovirajo je to staro bajto podjetje, ki najslabše plačuje delavstvu. Sedaj stane ta popravljena stara hiša pol milijona dinarjev. Krona vsega je pa sledeče: V hiši Del. zbornice stanuje šef policije! Jasen je dokaz, s kom je SPJ zvezana in komu pomaga. Celjsko delavstvo naj ve, za koga so socialpatrioti v Del. zbornici kupovali hiše.

Za nas v Celju ni več socialistov temveč samo še policajsocialisti. Radop.

Iz uredništva.

Cankarjev testament? Kaj šel! Nekoliko lepši, morda tudi dobrohotnejši, toda praznih besed, ki jih čitamo pri vseh naših cankaristih, starih in mladih. Tako mi ne mislimo in ne smemo pisati in govoriti o Cankarju! Cankar je bil marksist in slovenski literati — vsi brez izjeme — ne razumejo Cankarja, ker ga gledajo s čisto druge ravnine, kakor pa z one, na kateri je stal Cankar. Treba študirati Marksa, materializem in dialektiko — mi ne smemo slediti buržoaziji pri študiju Cankarja.

Sodrugi, ne krajšajte besed v svojih dopisih! Izpišite vsako besedo! Nič ni gršeja kakor krajšane besede v tekstu! Samo začetnice se pišejo le pri dobro in splošno znanih tvrdkah, kakor n. pr. TPD.

Ne piši nikoli dopisov s svžničnikom! Tudi stavec je človek!

Ne piši nikoli na obe strani! Ne dajaj uredniku nepotrebnega dela!

Trbovlje: »Pseudonim« je drugo ime, ki si ga daš, n. pr. Lenin namesto pravega imena Ulanov.

Sodrugi dopisnike prosimo za živahnejše dopisovanje. Vse po starem!

Stara družba temelji na načelu: ali ti ropas drugega, ali drugi tebe; ali delaš ti za drugega, ali drugi zate; ti si ali gospodar suznjev, ali suzenj. In razumljivo je, da vsesajo ljudje, ki so zrasli v tej družbi, že z materinim mlekom psihologijo, navade in pojme, ki gredo za tem: ali gospodar suznjev ali suzenj, ali malomeščan, nastavljenec, uradnik, intelektualac, skratka: človek, ki skrbi samo za svojo lastno stvar in ki ga zadeve drugih nič ne zanimajo. Lenin.

Lenin.

ZA ŽRTVE REAKCIJE.

Izkaz za mesec december 1928.

Ljubljana in okolica: M. O. P. R., 5, ker sem pozabila 3, Vojna vojni 10, Iščak Anton 6, Goljupan delavec 25, Monte Kristo 4, Messuer 3, Danilo 3, Delpin 10, V. P. 10, Kortiš 2, Vojno, vojni 5, Marjanca 4, Mote Kristo 5, Zavednemu proletarijatu 5, na cast zavednemu proletarijatu 3, Marjana 6, za žrtve kapitalistične diktature 10, Monte Kristo 4, Blaz 1, Nepoznan 2, Borci 8, Marjanca 3, Moskva 2, L. Rajgelj 10, Erbežnik J. 10, Ogorevc 10, Novak 20, Lemež 40, Berta 50, pri čajanki 127.50, Srečno novo leto 490. Skupaj Din 941.50.

Hrastnik: Mladí Komunard 2, proti belem terorju 3, živele Sovjetska Unija 3, dol s Korošcem 5, mladi bolševik 3, Lisec Ivan 3, Forschner F. 5, Habert A. 2, Just J. 3, Lavrič K. 3, Vidmar J. 2, Hudi Ignac 2, Percl A. 5, Blazar S. 3, dol s social patrioti 3. — Skupaj din 47.

Za sodruga Gorška v celjskih zaporih, nabrali steklarji v Hrastniku pri izplačilu, da mu pomagajo kot žrtvi reakcije: Ivan R. 5.50, K. F. 2, T. S. 2, J. J. 5, K. J. 2.50, Č. A. 2, F. P. 2, P. K. 5, P. H. 2, U. L. 5, V. K. 3, A. J. 2, L. L. 2, G. L. 2, L. F. 3, H. I. 13, W. J. 2, P. J. 7, P. A. 3, F. A. 4, R. I. 4, R. J. 2, U. R. 2, O. F. 3, P. V. 5, P. P. 6, L. J. 2, Z. P. 2, M. L. 2, P. F. 3. Skupaj Din 108.

Trbovlje: Montevideo 5, Mici 5, R. 1. Skupaj Din 11.

Maribor: Cerinšek 8.

Jesenice: Zwischenberger Karl 5, Rekeb 4, Sablatnik S. 5, V. Morož 5, Ignac Kralj 5, Franc Škrli 5, Ličof 5, Pikon M. 5, I. Smolej 5, Janez Smolej 4, Mirtič Ivan 5, Polak Fr. 6, Ferčej Fr. 5, Volč Tomaž 5, Ravnik Franc 10, Trebušak Jožef 5, Režek Urh 10. Skupaj Din 94.

Zalog: Černelj za prodane razglednice Din 42.

Zagorje: Za zrušenje glavnjače 35, za priznanje Sovjetske Rusije 16, za svobodo govora 16. Skupaj Din 67.

Črnomelj: rudniških namesto proslave 10, Dvojmoč 5. Skupaj Din 15.

Križe: S. Uzar Din 2.

Borevnica: Mejač Din 2.

Vrhnika: Plahtar 10, Nagode 5, Milnar 5, Mrlak 5, Langof 10, Smuh 6, Plahtar 20, Langof 20, Pečkaj 5, Cakale 5. Skupaj Din 91.

Zadnji izkaz Din 1414. — Skupaj Din 2862.50

Izdatki za sodruga v zaporih Din 781.50

Ostane Din 2081. —

Rudeči borec Din 3; Revolucionarec 2. Skupaj Din 5.

VII. IZKAZ TISKOVNEGA SKLADA.

Ljubljana: Podlpec 5, Kovač 5, Kočevski 4, Kom. mlad. 1.50, Aceto 1, skupaj 16.50. — Hrušica pri Lj.: Pogačar 5. — Dol pri Lj.: Gradišek 5. — Šiška: Žužek 5, Šušteršič 2, skupaj 7. — Moste: Česen 5. — Križe: Uzar 2. Novo mesto: Dular 5. — Črnomelj: Pezdirc 5. — Trbovlje: Za jugosl. rdečo arm. 4, Volavšek A. 2, Cerar Jož 5, Feldin Miha 10, Neimenovan 10, Špiler 5, Savinšek M. 4, skupaj 40. — Niš: Ato Zorc 10, N. Arnšček 10, Fr. Dimic 10, Još. Gačnik 10, N. Kralj 10, Fr. Gobec 5, skupaj 55. — Litija: Filip Sluga 5. — Celje: Zbrali sodrugi 14. — Hrastnik: Neimenovan 60, Kaplja 5, Kuhar 5, skupaj 70. — Zagreb: Stane 50. — Francija: Mravlja 4.50, Juhant 1.50, skupaj 6. — Holandija: Kolšek 1.25.

VII. izkaz skupaj Din 291.75. — Od 1. sept. do 31. 1928. nabrano Din 2973.25.

ZA TISKOVNI SKLAD — TRBOVLJE.

Tratar Alois Din 3.50; Sav. 2; Škrbic 0.50; Per Karl 10; Sadovnik Vencel 2; Bregar A. 2; Dolanc I. 1.50. Skupaj Din 21.50.